

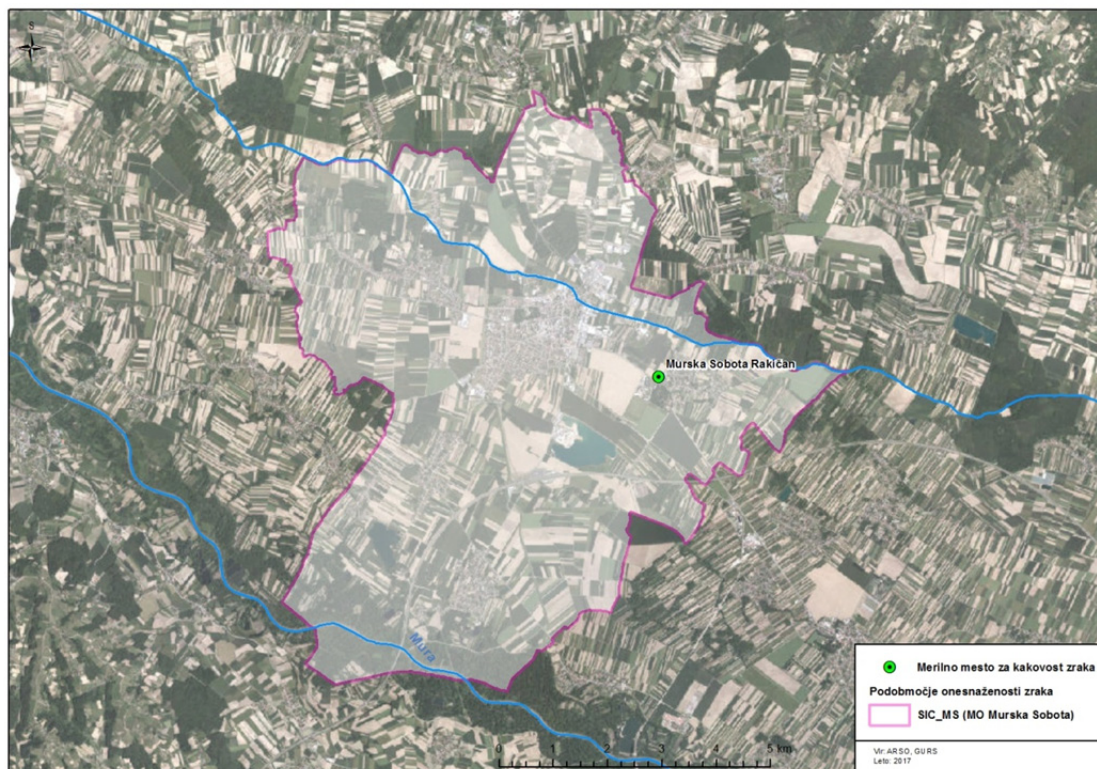
PRILOGA 1: Opis območja čezmerne onesnaženosti, analiza stanja onesnaženosti, viri onesnaževanja, vpliv virov onesnaženosti, ukrepi za zmanjšanje onesnaženosti, odgovorni organi za izvajanje ukrepov

1. Opis območja čezmerne onesnaženosti

Območje čezmerne onesnaženosti, ki obsega Mestno občino Murska Sobota, je opredeljeno kot podobmočje SIC_MS v območju SIC (celinsko območje). Na tem podobmočju so glede na Uredbo o kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 9/11 in 8/15) presežene mejne vrednosti za delce PM₁₀, zato je uvrščeno v I. stopnjo onesnaženosti. Območje čezmerne onesnaženosti SIC_MS je v Prekmurju, ki je pretežno ravninska pokrajina. Na območju Mestne občine Murska Sobota, ki obsega 64 km², živi približno 19.000 prebivalcev. Največje naselje je Murska Sobota. Območje je srednje prevetreno. Lokalne temperaturne inverzije, ki so značilne za doline in kotline osrednje Slovenije, so redke. Razmere za razredčevanje izpustov so neugodne predvsem takrat, ko nad Panonsko nižino dlje časa vztraja anticiklon in nad celotno nižino nastane subsidenčna temperaturna inverzija. V takih razmerah so temperature pogosto zelo nizke, kar pomeni povečane izpuste delcev iz individualnih kurišč in posledično visoke koncentracije delcev. Območje čezmerne onesnaženosti z vrisanim merilnim mestom, kjer se spremlja onesnaženost zraka v okviru Državne merilne mreže za spremljanje kakovosti zunanjega zraka, je prikazano na sliki 1. Na merilnem mestu Murska Sobota Rakičan se spremljajo ravni delcev PM₁₀, NO_x in O₃. Gauss-Kruegerjevi koordinati in tip merilnega mesta ter tip območja so prikazani v preglednici 1.

Preglednica 1: Gauss-Kruegerjevi koordinati in tip merilnih mest ter tip območja na podobmočju SIC_MS za merilno mesto v okviru Državne merilne mreže za spremljanje kakovosti zunanjega zraka.

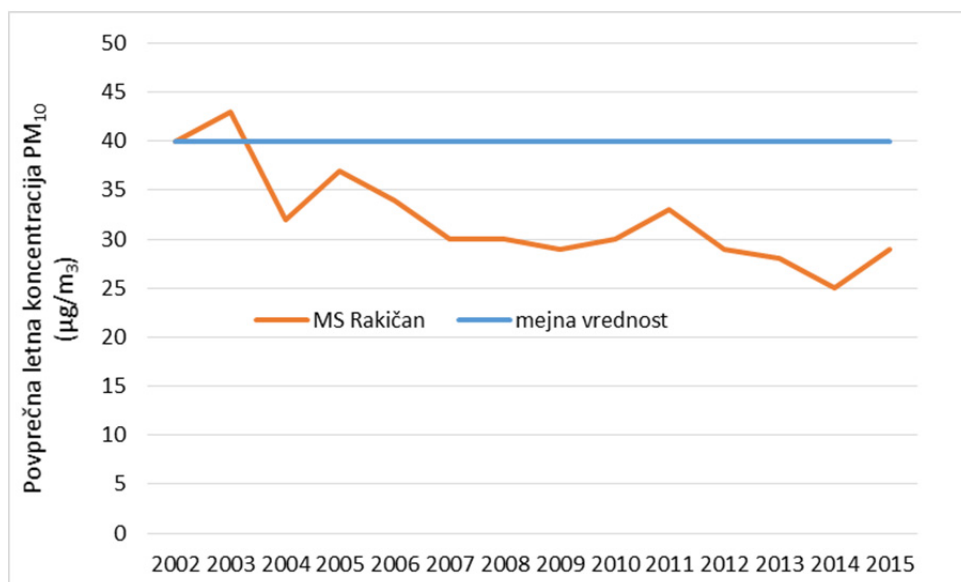
Merilno mesto	GKKy	GKKx	Tip merilnega mesta	Tip območja
Murska Sobota Rakičan	591591	168196	ozadje	podeželsko

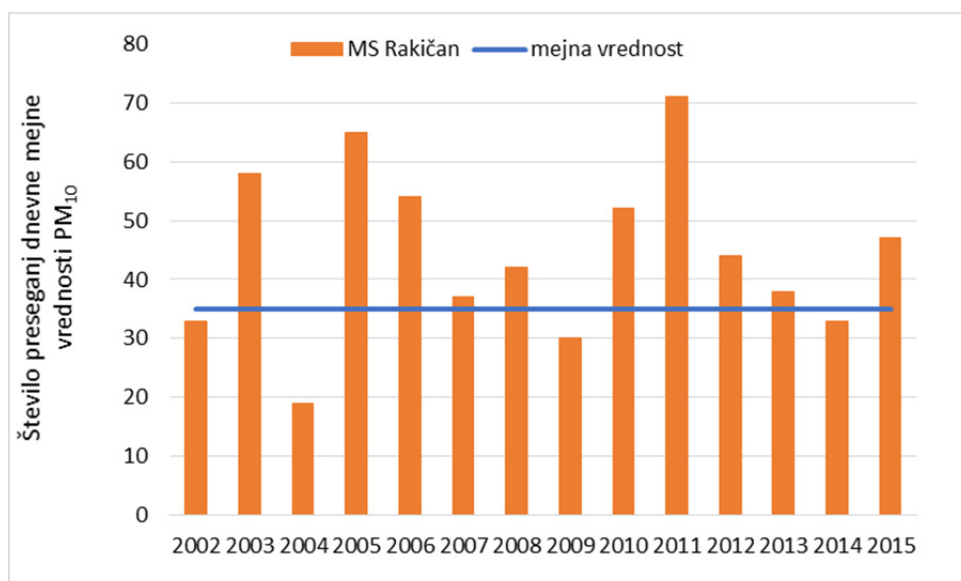
Slika 1: Območje čezmerne onesnaženosti in lokaciji merilnih mest v okviru Državne merilne mreže za spremljanje kakovosti zunanjega zraka.

2. Raven onesnaženosti z delci PM₁₀

Za delce PM₁₀ so predpisane letne in dnevne mejne vrednosti. Letna mejna vrednost znaša 40 µg/m³, dnevna mejna pa 50 µg/m³ in je lahko presežena največ 35-krat v koledarskem letu. Rezultati meritev ravni onesnaženosti z delci PM₁₀ v obdobju med 2002 in 2015 so prikazani na slikah 2 in 3. Na sliki 2 so prikazane povprečne letne koncentracije delcev, na sliki 3 pa število preseganj dnevne mejne vrednosti v posameznem koledarskem letu. Letna mejna vrednost na merilnem mestu Murska Sobota Rakičan je bila presežena le v letu 2003. Bolj problematična so preseganja dnevne mejne vrednosti, ki so omejena na hladno polovico leta. Najbolj problematični meseci so januar in februar ter november in december. Na merilnem mestu Murska Sobota Rakičan je bilo dovoljeno število preseganj dnevne mejne vrednosti v obdobju med 2002 in 2015 preseženo skoraj vsako leto. Razlike med posameznimi leti so predvsem posledica meteoroloških razmer v hladni polovici leta. Višje koncentracije delcev in s tem tudi večje število preseganj so povezani z daljšimi obdobji stabilnega vremena.

Slika 2: Povprečne letne vrednosti PM₁₀ na merilnem mestu v Mestni občini Murska Sobota.

Slika 3: Število preseganj dnevne mejne vrednosti PM₁₀ na merilnem mestu v Mestni občini Murska Sobota.

3. Viri onesnaževanja

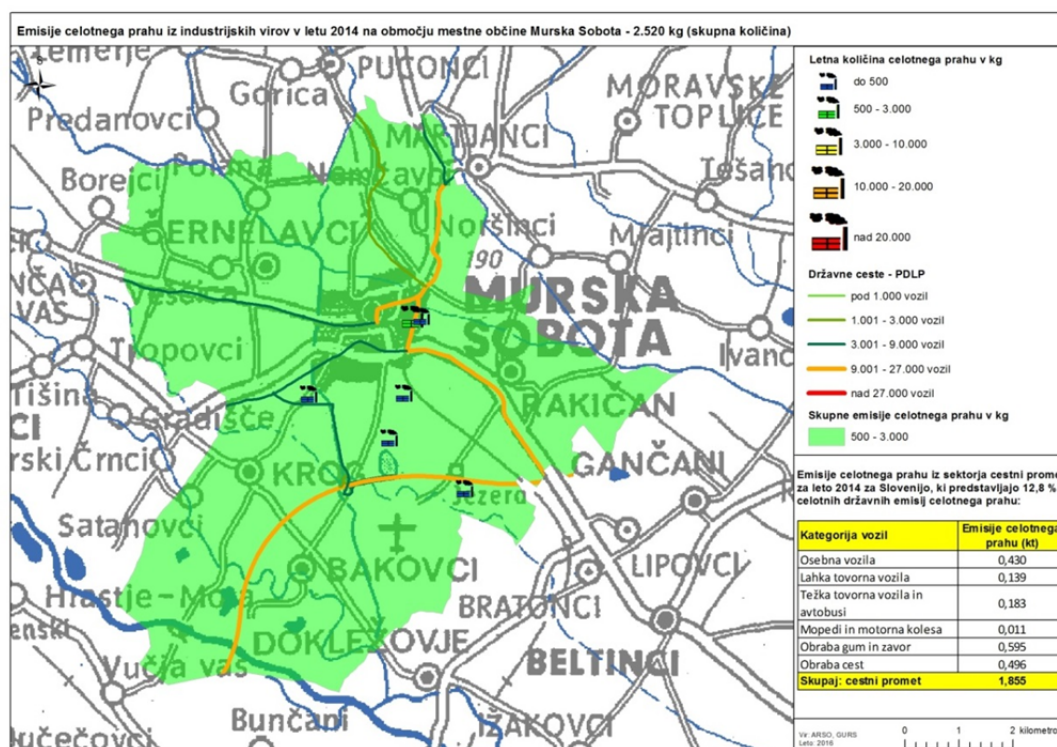
Izpusti celotnega prahu iz industrijskih virov na območju Mestne občine Murska v letu 2014 so prikazani v preglednici 2, primerjava z letom 2011 pa v preglednici 3. Lokacije posameznih večjih industrijskih virov in obremenjenost državnih cest glede na PLDP (povprečni letni dnevni promet) so prikazane na sliki 4.

Preglednica 2: Emisije celotnega prahu iz industrijskih virov na območju Mestne občine Murska Sobota v letu 2014 (vir: REMIS, Register nepremičnih virov onesnaževanja zraka v Sloveniji)

Vir	Emisije celotnega prahu (kg/leto)
Mlinopek d. d. Murska Sobota	2,285
TAP – TOVARNA ASFALTA POMURJE, d. o. o.	76
TKO d. o. o.	75
AP MS d. d.	30
Panvita EKOTEH d. o. o., Bioplinarna Jezera	29
Pomurske Mlekarne d. d., Murska Sobota	25
Skupaj	2,520

Preglednica 3: Emisije celotnega prahu iz industrijskih virov na območju Mestne občine Murska Sobota v letih 2011 in 2014.

Leto	Emisije celotnega prahu (kg/leto)
2011	1,404
2014	2,520

Slika 4: Lokacije posameznih virov emisij celotnega prahu v Mestni občini Murska Sobota.

Na merilnem mestu Murska Sobota je bilo v letu 2009 opravljeno vzorčenje zaradi določitve virov z uporabo receptorskega modeliranja. Najpomembnejši viri so bili povezani s prometom, izgorevanjem lesne biomase, resuspenzijo in sekundarnimi anorganskimi delci, ki nastajajo z oksidacijo in pretvorbo plinastih izpustov (predvsem SO_2 , NO_x in NH_3) in imajo bolj regionalen značaj. Ker se je v zadnjem obdobju zlasti na podeželju precej povečal delež gospodinjstev, ki se ogrevajo na lesno biomaso, rezultati porazdelitve po virih iz leta 2009 niso več reprezentativni. Poleg tega leži merilno mesto Rakičan zunaj urbanega središča. Za relevantne podatke, ki se nanašajo na aktualno stanje v Murski Soboti, je treba opraviti ponovno vzorčenje v samem mestu.

4. Ukrepi za zmanjšanje onesnaženosti in organi, odgovorni za izvajanje ukrepov

Ukrepi za zmanjšanje onesnaženosti zraka so usmerjeni na zmanjševanje emisij zaradi ogrevanja stavb (URE in OVE in odmik od uporabe fosilnih goriv) in emisij prometa. Del ukrepov, ki ne zahtevajo velikih finančnih virov, je usmerjen v promocijo, komuniciranje, ozaveščanje, informiranje ciljnih javnosti in prikaz dobrih praks ter so enakovredni tistim, ki zahtevajo znatna finančna sredstva.

4.1 Ukrepi na področju spodbujanja učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije

Osnovni cilj pri načrtovanju ukrepov glede ogrevanja stavb je zmanjšanje potrebe po toplotni energiji. V naslednjem koraku so ukrepi usmerjeni v spodbujanje ogrevanja stavb z daljinskim ogrevanjem (prednostno z OVE), vključno z DOLB in geotermalno energijo, ter ogrevanja s plinom na zgoščenih območjih poselitve. Na preostalem delu nezgoščene poselitve pa so ukrepi usmerjeni k spodbujanju zamenjave zastarelih malih kurilnih naprav z novimi ali s toplotnimi črpalkami in ozaveščanju ter seznanjanju uporabnikov teh naprav o takem načinu upravljanja, ki povzroča čim manjše izpuste delcev.

4.1.1 Daljinsko ogrevanje

4.1.1.1 Vzdrževanje sistema daljinskega ogrevanja, njegova optimizacija in povečevanje njegove učinkovitosti ter proučitev možnosti odjema iz sistema daljinskega ogrevanja iz geotermalne energije

Mestna občina Murska Sobota (v nadaljnjem besedilu: občina) bo izvajala program daljinskega ogrevanja, v katerem je na območjih z večjo gostoto odjema, določeno na parcelno številko natančno, kot prednostni vir ogrevanja določeno priključevanje na sistem daljinskega ogrevanja. Občina bo program izvajala na območjih, na katerih že obstaja ali je predvideno omrežje daljinskega ogrevanja, omogoča pa tudi možnost širitve daljinskega ogrevanja in uporabo geotermalne energije. Ta ukrep se upošteva pri izdajanju občinskih smernic k vsem načrtovanim posegom v prostor.

Občina bo vzdrževala sistem daljinskega ogrevanja in ga optimizirala ter povečevala njegovo učinkovitost.

Proučila se bo možnost odjema iz sistema daljinskega ogrevanja iz geotermalne energije.

Nosilec ukrepa: občina

4.1.1.2 Povečevanje odjema iz daljinskega ogrevanja

Občina bo uresničevala program povečevanja odjema iz daljinskega ogrevanja, v katerem je na območjih z večjo gostoto odjema, določeno na parcelno številko natančno, obveznost priključevanja na sistem daljinskega ogrevanja označena kot prednostni vir ogrevanja.

Priključevanje objektov na sistem daljinskega ogrevanja se lahko spodbuja s subvencijami za postavitev toplotnih postaj. Sredstva za subvencijo bosta zagotovili država in lokalna skupnost.

Nosilci ukrepa: država, občina, Komunala, javno podjetje d. o. o., Murska Sobota

4.1.2 Ogrevanje s plinom

4.1.2.1 Širitev plinovodnega omrežja

Občina je v svojih aktih (LEK) določila, da za območja, kjer plinovodno omrežje že obstaja ali je na podlagi akta predvidena njegova širitev, velja za prednostni način ogrevanja oskrba z zemeljskim plinom ali vgradnja toplotne črpalke. Ta ukrep se upošteva pri izdajanju smernic, projektnih pogojev in soglasij občine k vsem načrtovanim posegom v prostor.

Koncesionar izvede širjenje plinskega omrežja v skladu s koncesijsko pogodbo in usmeritvami občine.

Nosilci ukrepa: občina, ponudniki teh storitev

4.1.2.2 Priključevanje objektov na plinovodno omrežje

Zemeljski plin je okolju prijazno in najbolj kakovostno fosilno gorivo. Velik del urbaniziranega območja občine ima vzpostavljeno možnost oskrbe z zemeljskim plinom. Na teh območjih bo občina z različnimi ukrepi občane še naprej spodbujala k priključevanju in uporabi plina. Širitev

distribucijskega omrežja zemeljskega plina v občini bo potekala skladno z občinskimi akti in izkazanim interesom občanov za priključevanje.

Država bo spodbujala zavezance skladno z Uredbo o zagotavljanju prihrankov energije (Uradni list RS, št. 96/14), da bodo na območju občine izvajali ustrezne investicije iz uredbe s ciljem povečati število gospodinjstev, ki se bodo priključila na plinovodno omrežje.

Nosilci ukrepa: država, občina, ponudniki teh storitev

4.1.3 Ukrepi na področju naprav za ogrevanje gospodinjstev

4.1.3.1 Dodatno spodbujanje zamenjave obstoječih kurilnih naprav z ustreznimi kurilnimi napravami in drugimi načini ogrevanja z obnovljivimi viri energije

Zastarele kurilne naprave za ogrevanje gospodinjstev so eden od glavnih virov onesnaževanja zraka z delci PM₁₀. Da bi spodbudili pospešeno zamenjavo zastarelih kurilnih naprav s sodobnejšimi, varnejšimi in varčnejšimi (energetska učinkovitost novih kurilnih naprav je najmanj 90 %) in hkrati upoštevali cilje za povečanje deleža obnovljivih virov v energetske bilanci na državni ravni, se v okviru razpisov države za spodbujanje vgradnje sodobnih kurilnih naprav na biomaso, toplotnih črpalk in drugih načinov uporabe obnovljivih virov energije za ogrevanje določijo ugodni pogoji.

Državne subvencije za nakup kurilnih naprav na lesno biomaso na območjih, ki je v skladu z občinskimi akti predvideno za daljinsko ogrevanje ali za oskrbo z zemeljskim plinom kot prednostnima načina ogrevanja, ne bo mogoče dobiti.

Vgradnja toplotnih črpalk na območju, kjer je kot prednostni način ogrevanja določena uporaba zemeljskega plina in na območjih, kjer ni določen prednostni način ogrevanja, se lahko spodbuja z dodatnimi subvencijami države in občine.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.1.3.2 Svetovanje občanom o uporabi za boljše posluževanje malih kurilnih naprav in merjenje vlažnosti lesne biomase

Izvajalci dimnikarskih storitev vsako leto najmanj dvakrat prihajajo v gospodinjstva, ki imajo male kurilne naprave na trdno gorivo in lahko bistveno vplivajo na porabo goriva – njihov izkoristek in izpuste delcev iz malih kurilnih naprav.

Izvajalci dimnikarskih storitev bodo ob vsakem obisku in opravljanju storitev sprotno ocenjevali:

- stanje male kurilne naprave in ustreznost njene uporabe (vzdrževanje, pomanjkljivosti, dovod zraka ipd.),
- stanje dimnika in odvodnih naprav ter njihovo čiščenje in vzdrževanje,
- stanje trdnih goriv (da so brez kemičnih primesi in premazov; vlažnost drv) in primernost njihovega skladiščenja.

Izvajalci dimnikarskih storitev bodo seznanjali uporabnike dimnikarskih storitev o energetske učinkovitosti malih kurilnih naprav in svetovali glede izbire, vzdrževanja in uporabe malih kurilnih naprav in z njimi povezanih dimovodnih naprav, zračnikov in pomožnih naprav.

Izvajalci dimnikarskih storitev kot sestavni del svoje dejavnosti svetujejo občanom glede uporabe malih kurilnih naprav, vključno s pregledom kakovosti in meritvami vlažnosti lesne biomase in posebnim poudarkom na preprečevanju kurjenja vlažnih drv. Ob morebitnih manjših pomanjkljivostih na napravah in gorivu bodo občanom dana priporočila in navodila, kako jih

odpraviti, da bodo doseženi boljši izkoristek goriva, manjši izpusti delcev in večja varnost uporabe kurilnih naprav. Ministrstvo, pristojno za okolje, bo organiziralo dodatno izobraževanje vseh izvajalcev dimnikarskih storitev, zagotovilo zgibanke in finančno pokritje dodatnih stroškov dimnikarskih družb.

Ministrstvo, pristojno za okolje, bo v letu 2017 za vse izvajalce dimnikarskih storitev nabavilo merilnike vlažnosti drv.

Izvajalci dimnikarskih storitev bodo ob vsakem opravljanju storitev gospodinjstvu ponudili merjenje vlažnosti drv, v vsakem primeru pa jo bodo morali opraviti na zahtevo gospodinjstva.

Izvajalci dimnikarskih storitev bodo ob opravi svoje storitve (če bodo izmerili, da ima mala kurilna naprava majhen izkoristek in prevelike izpuste) gospodinjstvom svetovali, da je zaradi enega ali obeh vzrokov treba napravo zamenjati s sodobno, in jih seznanili tudi s tem, da država na območjih preseganj mejnih vrednosti z razpisi Eko sklada zagotavlja po odlokih o načrtu za kakovost zraka dodatna finančna sredstva kot spodbudo za zamenjavo zastarelih malih kurilnih naprav.

Občinska uprava bo zagotovila promocijo svetovanja dimnikarjev v lokalnih sredstvih javnega obveščanja.

Ocenjuje se, da je glede na sedanje stanje s pravilno uporabo naprav in kurjenjem zračno suhe biomase tehnično mogoče zmanjšati izpuste delcev iz obstoječih malih kurilnih naprav v povprečju za 50 %, porabo goriva pa za 15 %. Cilj je, da v treh letih z izobraževanjem in ozaveščanjem občanov dosežemo 20-odstotno zmanjšanje emisij trdnih delcev iz malih kurilnih naprav na trdno gorivo in hkrati zmanjšamo specifično porabo trdnih goriv za 10 % samo s tem ukrepom.

Nosilci ukrepa: država, občina, izvajalci dimnikarskih storitev

4.1.3.3 Izobraževanje in vzpostavitev posebnega spletnega mesta za pametno uporabo lesne biomase kot goriva v malih kurilnih napravah

Ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za gospodarstvo, in ministrstvom, pristojnim za gozdarstvo, vzpostavi, vzdržuje in izboljšuje odzivno spletno mesto za pametno uporabo lesne biomase kot goriva v malih kurilnih napravah. Občina vzpostavi povezavo na spletno stran tega ministrstva.

Za uspešno uporabo informacij s spletnih mest se izvaja promocija spletnega mesta, informacije pa se lahko gospodinjstvom sporočajo tudi drugače. Občina pred vsako kurilno sezono na krajevno primeren način oglašuje spletno mesto in v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za okolje, po svoji oceni na podlagi vsebin s spletnega mesta v gospodinjstva dostavlja ustrezna tiskana gradiva.

Ministrstvo, pristojno za okolje, pred začetkom kurilne sezone in v posebnem obdobju mogočega poslabšanja kakovosti zraka v okviru napovedi objavi tudi informacijo o pomembnosti pravilne uporabe lesne biomase kot goriva v malih kurilnih napravah in drugih ukrepih, ki zmanjšujejo izpuste.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.1.3.4 Izvajanje poostrenega nadzora nad kurjenjem odpadkov v malih kurilnih napravah

Država bo poostreno nadzorovala kurjenje gorljivih odpadkov v malih kurilnih napravah. V ta namen bo povečala učinkovitost delovanja dimnikarskih storitev za izvajanje tega ukrepa in izboljšala sistem za izvedbo ukrepa.

Ministrstvo, pristojno za okolje, bo v enem letu od sprejetja tega odloka pripravilo vse potrebne predpise in zagotovilo učinkovit sistem za nadzor ob sumu kurjenja gorljivih odpadkov v mali kurilni napravi.

Ministrstvo, pristojno za okolje, bo v enem letu od sprejetja tega odloka povečalo odzivnost ob prijavah suma kurjenja gorljivih odpadkov v malih kurilnih napravah.

Inšpektorat, pristojen za okolje, bo ob začetku kurilne sezone, enkrat v kurilni sezoni in enkrat izven kurilne sezone izvajal povečano število poostrenih nadzorov. Pri tem bo sodeloval tudi z ministrstvom, pristojnim za zdravje, in sicer tako, da bo ob ugotovljenih kršitvah intenzivno in sproti komuniciral z javnostjo s ciljem v celoti odpraviti te kršitve.

Nosilec ukrepa: država

4.1.3.5 Zagotavljanje kakovosti lesnih goriv v malih kurilnih napravah prek skupne spletne platforme

Država vzpostavi platformo za trženje lesnih goriv v Sloveniji, ki jo vzpostavi in upravlja Gozdarski inštitut Slovenije.

Gozdarski inštitut Slovenije bo vzpostavil tudi posebno spletno stran, na kateri bodo vsi ponudniki lesne biomase ponujali svoje produkte. Na spletnih straneh bodo objavljene dobre prakse o kakovosti goriv in informacije o pripravi in prodaji lesne biomase za ogrevanje (tehnologije, varnost, analize, napovedi, potrebe lesne industrije, stanje in zdravje gozdov, tržna poročila in napovedi ...).

Nosilec ukrepa: država

4.1.3.6 Vzpostavitev in delovanje mobilnega demonstracijskega centra za kurjenje v malih kurilnih napravah

Država bo v letih 2017 in 2018 vzpostavila mobilni demonstracijski center za kurjenje v malih kurilnih napravah (v nadaljnjem besedilu: MDCMKN) s ciljem celovito prikazati pravilno pripravo drv in pravilno kurjenje v mali kurilni napravi. S prikazom v fizični in digitalni obliki se bodo sedanjim in potencialnim uporabnikom malih kurilnih naprav prenašala potrebna znanja in informacije za ekonomično in okoljsko prijazno uporabo malih kurilnih naprav.

Država bo v sodelovanju z občino zagotavljala, da bo MDCMKN v mesecih pred začetkom kurilne sezone v celotni občini seznanjal občane s pravilno pripravo drv v zimsko-pomladanskih mesecih in pravilnim kurjenjem v malih kurilnih napravah.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.1.4 Horizontalni ukrepi

4.1.4.1 Lokalna energetska zasnova

Lokalni energetske koncept in odlok o načrtu kakovosti zraka se izvajata usklajeno.

Nosilec ukrepa: občina

4.1.4.2 Informiranje in spodbujanje zmanjševanja toplotnih izgub stavb

Z zmanjševanjem toplotnih izgub stavb se zmanjšuje potreba po toploti za ogrevanje, sorazmerno s tem pa se zmanjšujejo tudi emisije onesnaževal zaradi ogrevanja. Energetska sanacija stavb je glavni dolgoročni ukrep za zmanjšanje onesnaženosti zraka.

Energetska sanacija stavb se lahko spodbuja s subvencijami države.

Občina bo zagotavljala prostore in delovno opremo za dejavnosti energetske svetovne službe ENSVET. Služba bo okrepljena, občane pa bo obveščala o možnosti brezplačnih energetskih nasvetov in pridobivanju informacij o nepovratnih sredstvih in posojilih, ki jih Eko sklad v okviru svojih dejavnosti namenja za zmanjševanje toplotne izgube stavb.

Nosilci ukrepa: država, občina, ENSVET

4.1.4.3 Rezervacija območij za nizkoenergetsko gradnjo masivnih lesenih objektov, ogrevanih z obnovljivimi viri energije, zasnovanih in postavljenih z upoštevanjem vrednosti in meril v okolju mesta razpoznane identitete – tradicionalne arhitekture

Občina bo pri izdelavi podrobnejših prostorskih aktov na nezgoščenih območjih poselitve, kjer nista kot prednostni način ogrevanja določena daljinsko ogrevanje in ogrevanje s plinom, investitorje spodbujala za gradnjo masivnih lesenih objektov z nizko porabo energije za ogrevanje in hlajenje z obnovljivimi viri energije.

Država lahko zagotavlja za tako gradnjo posebne spodbude.

Priporočilo je, da se na takem rezerviranem območju gradijo stanovanjski ali drugi objekti, ki bodo prilagojeni značilnostim identitetnih objektov v pomurski kulturni krajini. Priporočila se upoštevajo razpoznavnih značilnosti, kot so: stavbe so pritlične, oblika tlorisa je vzdolžna ali lomljena v obliki črke L ali U. Razmerje med ostenjem in streho je 0,6–1,2 : 1, oblika strehe je strma dvokapnica s čopi z napušči na osončeni strani, kritina so zarezniški. Lesena konstrukcija (stebri z vpetimi plohi) je v večini primerov zaščiten z glinenim ometom in pobarvana z belo apneno barvo. Okenske odprtine so zgoščene na osončenih fasadah, njihova velikost ustreza sodobnim zahtevam pravilne osvetlitve prostorov z dnevno svetlobo. Izvirnost arhitekturnega oblikovanja stavbnih podrobnosti naj sledi značilnostim identitetnega stavbarstva.

Nosilca ukrepa: občina, država

4.1.4.4 Vzpostavi se organizirano energetsko upravljanje objektov v občinski lasti

Občina je energetsko pregledala vse šole in vrtce, za večino javnih objektov so izdelane energetske izkaznice ali pa postopek teče. Do konca leta 2017 bo občina v objektih javnih zavodov, stavbi mestne uprave in TVD Partizan uvedla energetsko knjigovodstvo, prednostno načrtuje energetsko sanacijo za stavbo mestne uprave in TVD Partizan do konca leta 2019.

Za preostale javne objekte (šole in vrtce) je energetska sanacija predvidena do konca leta 2020.

Nosilca ukrepa: občina, država

4.1.4.5 Natančna evidenca malih kurilnih naprav

Izvajalci dimnikarskih storitev sporočajo podatke o kurilnih napravah in izmerjenih vrednostih emisij dimnih plinov (vrsta, tip, starost, moč kurilne naprave, rezultati meritev dimnih plinov, vrsta goriva, vlažnost drv itd.) v posebno spletno aplikacijo (EviDim). Država zagotovi povezljivost evidenc o nepremičninah Geodetske uprave Republike Slovenije, evidenc kurilnih naprav in evidenc o energetskih izkaznicah stavb.

Država zagotovi, da so ti podatki neposredno dostopni tudi občinam.

Nosilci ukrepa: država, izvajalci dimnikarskih storitev

4.2 Ukrepi na področju prometa

Ukrepi na področju prometa prednostno temeljijo na prehodu (in vračanju) k trajnostni mobilnosti. Pri uporabi motorjev z notranjim izgorevanjem pa se spodbuja zamenjava takih motorjev z motorji brez izpustov ali z minimalnimi izpusti delcev ter k povečevanju učinkovitosti vseh vrst prometa.

4.2.1 Spodbujanje trajnostnega mestnega prevoza

Občina izvaja celostno prometno strategijo mesta Murska Sobota ter načrt trajnostne mobilnosti na območju mesta Murska Sobota. Prednostni ukrepi so:

- spodbujanje kolesarjenja z umestitvijo novih kolesarskih stez na vseh ravneh,
- izboljšanje sistema javnega potniškega prometa (kakovostne storitve, prestopne točke, informiranje, zagotavljanje varnosti),
- izboljšanje infrastrukture javnega potniškega prometa za invalide, da bo ta zanje fizično dostopna,
- izboljšanje dostopnosti šol, vrtcev, bolnišnice,
- odprava ovir za gibalno omejene osebe na infrastrukturi, javnih površinah in vstopih v javne ter poslovne prostore,
- zagotovitev večje prometne varnosti za šolajočo se mladino,
- zmanjšanje nasprotovanj med različnimi oblikami prometa,
- zmanjšanje negativnega vpliva prometa na zdravje,
- povečanje območja, ki ga pokriva sistem javnega potniškega prometa,
- zmanjšanje povečevanja cestnega prometa,
- urejanje mirujočega prometa,
- zbrane parkirnine se namensko uporabijo za ukrepe spodbujanja javnega potniškega prometa in zmanjševanje onesnaženosti zraka,
- razbremenitev prometa v središču mesta z izgradnjo potrebnih obvoznice okrog mesta Murska Sobota.

Nosilca ukrepa: občina, država (v delu, ki se nanaša na obvoznice in spodbude za JPP)

4.2.2 Nadgradnja mestnega potniškega prometa

Občina izboljša učinkovitost mestnega potniškega prometa z naslednjimi ukrepi:

- mestni avtobus ostaja še naprej brezplačen,
- zagotovitev primerne obveščenosti potnikov na postajališčih,
- izboljšanje kakovosti in ugleda storitev javnega potniškega prometa,
- spodbujanje delodajalcev in zaposlenih k uporabi javnega potniškega prometa za prevoz na delo,
- vključevanje delodajalcev v pripravo voznih redov,
- promocija storitev in spodbujanje uporabe javnega potniškega prometa pri otrocih in njihovih starših ali skrbnikih,

- zagotavljanje prometne in osebne varnosti,
- prilagajanje spremenjenim gospodarskim in družbenim razmeram.

Nosilec ukrepa: občina, izvajalec JPP

4.2.3 Zagotovitev parkiranja koles

Občina zagotovi izgradnjo in ureditev parkirišč za parkiranje in varno shranjevanje koles pred najbolj obiskanimi javnimi stavbami v mestu ter na drugih območjih parkirišč za kolesa (železniška in avtobusna postaja, Slovenska ulica, Soboško jezero).

Občina bo izvedla ukrepe v skladu s celostno prometno strategijo.

Nosilec ukrepa: občina

4.2.4 Nadgraditev obstoječih postaj/postajališč JPP za večjo prometno varnost in standarde kakovosti storitev JPP

Občina zagotovi boljše povezave pločnikov do avtobusnih postajališč in ureditev varnih dostopov. Občina nadgradi avtobusno postajo in avtobusna postajališča, da bodo zadoščala sodobnim standardom in bodo lahko dostopna tudi invalidom.

Kakovostno omrežje javnega potniškega prometa bo občina zagotavljala predvsem z izboljšanjem pokritosti mesta, pogostostjo voženj in možnostjo prestopanja med mestnimi in primestnimi avtobusi ter vlaki.

Občina in podjetje mestnega in primestnega prometa zagotovita na odzivnih spletnih straneh ažurne in točne podatke o voznih redih avtobusov oziroma prihodih in odhodih na postajališče.

Nosilec ukrepa: občina

4.2.5 Trajnostna parkirna politika

Z učinkovito povezavo parkirišč na mestnem obrobju z javnim potniškim prometom in kolesarsko povezavo bo mestno središče manj prometno obremenjeno.

V prostorskih aktih občine so določene lokacije novih parkirnih hiš in garaž.

Nosilec ukrepa: občina

4.2.6 Urejanje javnega potniškega prometa

JPP pri obnovi svojega voznega parka pospešeno nadomešča stara vozila s takimi, ki ustrezajo najmanj standardu EEV ali Euro VI. Ukrep je podprt z državnimi subvencijami.

Za večji delež potnikov v javnem potniškem prometu se prilagodi vozni red, poveča pogostnost odhodov/prihodov mestnih avtobusov, informacije se objavijo na elektronski tabli, vozni redi avtobusov pa se prilagodijo šolskim urnikom.

Posebna pozornost se nameni povezavi naselij z železniškimi postajami za zadovoljitev potreb dnevnih migrantov, pri čemer je treba zagotoviti večjo točnost in zanesljivost železniškega prometa. Vozni redi in povezave rednih in šolskih prog prevozov se dodatno uskladijo.

Nosilci ukrepa: občina, država, prevoznik

4.2.7 Spodbujanje izdelave mobilnostnih načrtov in trajnostne mobilnosti

Subjekti javnega sektorja in gospodarskega sektorja na območju občine, ki do konca leta 2016 še niso izdelali mobilnostnih načrtov in ki imajo več kot 30 zaposlenih, naj jih za svoje potrebe izdelajo in v njih določijo ukrepe za povečanje trajnostne mobilnosti.

Občina bo v letu 2017 sprejela celostno prometno strategijo. Državni organi in drugi subjekti javnega sektorja ter gospodarstva na območju občine morajo ukrepe iz svojih načrtov medsebojno uskladiti.

Državni organi in drugi subjekti javnega sektorja ter gospodarstva izvajajo ukrepe iz načrta in po potrebi načrte uskladijo in posodobijo.

Nosilci ukrepa: občina, država, posamezni subjekti javnega sektorja in gospodarski sektor

4.2.8 Preusmeritev tovornega prometa na železnico

Zaradi povečanega tovornega prometa, ki ga imajo predvsem večji industrijski obrati, se ocenjuje, da so emisije prahu iz tovornega cestnega prometa dokaj visoke, zato jih je treba bistveno zmanjšati. Vsi nosilci izvajajo ukrepe, da se večji del tovornega prometa preusmeri na železnico.

Nosilci ukrepa: država, občina, izvajalci gospodarskih dejavnosti, ki imajo svoje obrate na območju občine, Slovenske železnice in Gospodarska zbornica Slovenije

4.2.9 Optimizacija zimskega posipanja in soljenja cest

Ceste se bodo kar največ je mogoče plužile, da se bo zmanjšala potreba po posipanju. Posipavale se bodo samo s soljo (natrijevim kloridom) ali s soljo z dodatki kalcijevih in magnezijevih kloridov. Posipanje z drobljenimi kamnitimi agregati je dopustno samo v izjemnih posebnih vremenskih razmerah. Ti izjemni primeri se opredelijo v načrtih zimske službe. Enako velja tudi za posipanje površin za pešce. Posipavanje s kamnitimi agregati je še vedno dopustno na malo ali zelo malo obremenjenih cestah nižjega reda na makadamskih voziščih, kjer bi drugačen način zimskega vzdrževanja povzročal prevelike težave v prometu. Ti odseki cest morajo biti opredeljeni v načrtih zimske službe.

Nosilci ukrepa: občina, država, izvajalci zimske službe

4.2.10 Komunalna vozila in taksi služba

Vozni park komunalnih služb se bo postopoma obnavljal z vozili na stisnjen zemeljski plin, hibridni ali električni pogon. Dopusten je tudi nakup vozil na pogon z notranjim izgorevanjem, ki ustrezajo najmanj emisijskemu razredu Euro VI. Podjetja pripravijo akcijske načrte za uvajanje okolju prijaznih vozil v svoje vozne parke.

Občina določi pogoje za taksi službo in voznike taksijev ter dostavnih vozil spodbuja k uporabi vozil z manjšim izpustom prašnih delcev.

Podjetja pripravijo akcijske načrte za uvajanje okolju prijaznih vozil v svoje vozne parke.

Država lahko zagotovi dodatne spodbude za zamenjavo vozil.

Nosilci ukrepa: država, občina, izvajalci občinskih komunalnih javnih služb, taksi služb, dostavnih služb

4.2.11 Spodbujanje elektromobilnosti in njen preboj

Ne glede na to, da je končni cilj z vidika kakovosti zraka prehod k prevozu blaga na železnici in k trajnostni mobilnosti potnikov, lahko v prehodnem obdobju prehod z dizelskih motorjev osebnih avtomobilov na elektromotorje pomembno prispeva k zmanjšanju izpustov delcev.

Občina in država bosta usklajeno zagotavljali ukrepe za odpravljanje ovir za preboj elektromobilnosti in njegovo spodbujanje, zlasti pa:

- občina bo na svojih zemljiščih omogočila postavitve ustrezne pametne polnilne infrastrukture ob upravnih občinskih objektih, ob objektih upravnih enot, fakultet, študentskih domov, bolnišnic in zdravstvenih domov in drugih objektih občinske in državne javne uprave, kjer imajo občani dnevne opravke. Občina bo po ureditvi – rezervaciji zemljišč ponudila ustrezno usposobljenemu subjektu, ki izvaja dejavnost storitve polnjenja, da postavi ustrezno pametno polnilno infrastrukturo, pri čemer bodo polnilnice delovale pri pobiranju stroškov polnjenja, pobiranja parkirnine ob možnostih sodobnih načinov plačila,
- občina (oziroma upravniki parkirišč z več kot 50 parkirnimi mesti) bo na javnih parkiriščih v mestu zagotovila, da bo vsaj 2 % parkirnih mest opremljenih z ustrezno pametno polnilno infrastrukturo. Občina bo po ureditvi – rezervaciji zemljišč ponudila ustrezno usposobljenemu subjektu, ki opravlja dejavnost polnjenja, da postavi ustrezno pametno polnilno infrastrukturo, pri čemer bodo polnilnice omogočale uporabo sodobnih načinov plačila,
- občina bo s predpisi uredila, da morajo bodoči investitorji skupnih stanovanjskih stavb od leta 2018 naprej na parkiriščih lastnikov stanovanj, kjer je več kot 30 parkirnih mest, zagotoviti na to število parkirnih mest vsaj eno parkirno mesto za parkiranje z ustrezno pametno polnilno infrastrukturo,
- občina spodbuja trgovce in gostince, da opremito parkirne površine z ustrezno pametno polnilno infrastrukturo,
- občina bo spodbujala zamenjavo zastarelih komunalnih vozil z nizkimi emisijskimi razredi EURO s hibridnimi ali elektrovozili, pri čemer bodo komunalna podjetja postopno zagotovila potrebno pametno polnilno infrastrukturo,
- država bo glede na finančne vire vsaj tri leta zagotavljala ustrezne spodbude za nakup osebnih in poslovnih vozil, avtobusov in komunalnih vozil, pri čemer bo delež spodbud za območja s slabo kakovostjo zraka višji,
- država lahko zagotavlja dodatne spodbude za infrastrukturo za elektromobilnost.

Nosilca ukrepa: občina, država

4.2.12 Spodbujanje uporabe stisnjenega zemeljskega plina

Ekološki vidik je pri načrtovanju prometa postal eden od najpomembnejših postavk pri razvoju in načrtovanju novih rešitev. Za doseganje zelenih okoljskih in tudi ekonomskih ciljev je treba pri prometnem načrtovanju upoštevati tudi smernice razvoja trajnostne mobilnosti, katerih del je uvajanje alternativnih pogonskih goriv. Kot okoljsko, ekonomsko in tehnološko najprimernejše

alternativno pogonsko gorivo se vse bolj uveljavlja stisnjen zemeljski plin ali CNG (angl. compressed natural gas).

Uporabo CNG je treba spodbujati predvsem:

- v javnem potniškem prometu občine,
- v občinskih javnih gospodarskih službah,
- v drugih storitvenih panogah (taksi služba, pošta, prevozniki ...),
- v osebнем potniškem prometu.

Skladno z zelo načelnimi in splošnimi usmeritvami Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 in drugih usmeritev s področja varovanja zraka je treba izoblikovati polnilno infrastrukturo z naslednjimi cilji:

- razviti je treba tipske polnilne postaje, ki bodo zadostile potrebe (zmogljivosti polnjenja) veliki večini uporabnikov,
- usmeriti se je treba primarno v oskrbo vozil, hkrati pa izkoristiti druge potenciale stisnjenega zemeljskega plina in polnilne infrastrukture (polnjenje premičnih zalogovnikov za nadomeščanje ekonomsko manj ugodnih energentov: kurilno olje in utekočinjen naftni plin),
- ob polnilni postaji za stisnjen zemeljski plin je treba na polnilnico namestiti tudi polnilno postajo za električna vozila z zadostno zmogljivostjo (hitre polnilne postaje),
- nujno je vključevanje obnovljivih virov energije (biometan),
- objekt mora ustrezati standardom oz. usmeritvam s področja učinkovite rabe energije.

Nosilci ukrepa: občina, država, Mestni plinovodi, d. o. o.

4.2.13 Izboljšanje cestne infrastrukture za kolesarje in pešce

Izboljša se cestna infrastruktura za pešce in kolesarje ob lokalnih in državnih cestah, da bi omogočili nemotorizirane oblike prevoza iz bližnjih zaselkov. Občina in država izdelata načrt, da se vse kolesarske steze povežejo v enotno omrežje in da se zagotovi izgradnja teh povezav vsaj do konca leta 2020.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.2.14 Omejevanja in umirjanje prometa

Občina izvaja načrt omejevanja in umirjanja prometa – uvajanje »cone 30« na mestnih ulicah, kjer je veliko žrtev prometa in so najbolj ranljivi otroci.

Posebna pozornost bo pri omejevanju in umirjanju prometa poleg prometne varnosti namenjena tudi urejanju problematičnih pešcon in izpostavljenih območij za varen in učinkovit kolesarski promet (prenova mestnega središča (Slovenska ulica, Trg zmage, del Cvetkove in Zvezne ulice, Kardoševe ulice), krožišče Gregorčičeva in Lendavska ulica itd.).

Sicer pa bo občina izvedla ukrepe v skladu s celotno prometno strategijo.

Nosilca: občina, država

4.2.15 Odprava zastojev v prometu in zagotavljanje visoke prometne pretočnosti

Dokler večina ljudi za prevoz uporablja osebne avtomobile, je eden od pomembnih ukrepov odprava zastojev in povečanje prometne prepustnosti, pri čemer ima še posebno prednost zagotavljanje pretočnosti javnega potniškega prometa.

Na območju občine bo v okviru celostne prometne strategije narejena ustrezna analiza prometne prepustnosti in na njeni podlagi izvedeni zlasti naslednji ukrepi:

- predvidena je gradnja južne, vzhodne in zahodne obvoznice, ki bo končana v nekaj letih,
- gradnja krožišč na problematičnih križiščih, kjer so pogoste prometne nesreče in zastoji,
- gradnja dodatnega pasu za razvrščanje v križiščih, kjer bo mogoče zagotoviti potrebna zemljišča,
- posodobitev cestne infrastrukture ob trgovskih centrih,
- posodobitev semaforjev s senzorji in uravnavanje prometa na podlagi zgoščenosti prometa,
- izključevanje semaforjev zunaj »dnevne potrebe – v nočnih urah«,
- uvedba dovoljenega zavijanja desno kljub rdeči luči na semaforju,
- označitev avtobusnih postajališč na cestišču,
- pred/med množičnimi prireditvami v občini bo javnost po spletu, s publikacijami ali kako drugače prek medijev obveščena o možnostih parkiranja in o lokaciji P&R v kombinaciji z JPP.

4.2.16 Spodbujanje zamenjav pogona – goriva osebnih avtomobilov

Dokler se večina ljudi prevaža z osebnimi avtomobili, je eden od pomembnih ukrepov tudi zamenjava avtomobilov z dizelskim motorjem s priredbo avtomobilov na pogon na stisnjen zemeljski plin (CNG) in bioplin.

Država, občina in dobavitelji navedenih energentov proučijo možnosti ter uvedejo potrebne pospeševalne ukrepe, da se z vgradnjo in prilagoditvijo motorjev izpusti čim bolj zmanjšajo.

Država lahko zagotovi dodatne spodbude za prilagoditev vozil s pogonom na plin.

Nosilca ukrepa: občina, država

4.2.17 Priročnik in promocija varčne vožnje (prilagojen za kakovost zraka)

Država izdela priročnik varčne vožnje s ciljem zmanjšati porabo goriva, povečati varno vožnjo in zmanjšati izpust delcev. Priročnik objavi na spletni strani ministrstva o kakovosti zraka.

Država vsako leto izvaja razne aktivnosti v zvezi z varčno vožnjo v različnih oblikah in na tem področju sodeluje z različnimi deležniki.

Občina se bo na svoj krajevno primeren način vključevala v obveščanje in uporabljala priročnik ter druga gradiva, pripravljena na državni ravni.

Nosilca ukrepa: občina, država

4.2.18 Ustanavljanje klubov lastnikov avtomobilov in skupne uporabe avtomobilov

Za zmanjševanje števila avtomobilov bo država v sodelovanju z občino spodbujala in promovirala ustanavljanje lokalnih klubov lastnikov avtomobilov za skupno rabo avtomobilov.

Namen skupne uporabe avtomobilov je, da skupinski lastniki avtomobilov skupno načrtujejo deljeno uporabo avtomobilov in jih tudi skupaj vzdržujejo.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.2.19 Zagotavljanje prevoza na klic gibalno oviranim osebam in skupinam ljudi, ki nimajo ali ne želijo imeti osebnega avtomobila, ter prevoza z območij, kjer ni smiselno imeti JPP z rednim voznim redom (prevoz na zahtevo)

Da bi se zmanjšala uporaba osebnih avtomobilov, bo občina spodbujala uvedbo prevoza na zahtevo za gibalno ovirane osebe in skupine ljudi, ki nimajo ali ne želijo imeti osebnega avtomobila (v okviru mestnega JPP ali druge zasebne pobude, npr. upokojenci kot dodaten zaslužek), da bi bil tako zagotovljen prevoz z območij, kjer ni smiselno imeti JPP z rednim voznim redom.

Nosilec ukrepa: občina

4.2.20 Spodbujanje trajnostnega prevoza za prihod v službo

Ministrstvo, pristojno za promet, v sodelovanju z ministrstvi, pristojnimi za okolje, gospodarstvo, javno upravo in zdravje, prouči še druge možnosti spodbujanja trajnostnega prevoza za prihod v službo, tudi z ugodnejšim vračilom potnih stroškov.

Ministrstvo, pristojno za javno upravo, bo izdelalo nov model vrednotenja stroškov za povrnitev potnih stroškov in ga takoj uvedlo v uporabo, ministrstvo, pristojno za gospodarstvo, pa ga bo v sodelovanju z GZS poskusilo uvesti tudi v gospodarstvo.

Nosilca ukrepa: država, GZS

4.2.21 Zagotavljanje prevoza koles na avtobusih in vlakih v primestnem in medkrajevnem prometu

Ministrstvo, pristojno za promet, v sodelovanju z izvajalci primestnega in medkrajevnega avtobusnega in železniškega prometa začne leta 2017 uvajati in zagotavljati prevoz koles na avtobusih in vlakih.

Nosilec ukrepa: država

4.2.22 Ureditev kolesarskih stez in cestišč za uporabo koles ter odprava ključnih pomanjkljivosti za množično uporabo kolesarjenja za dnevne opravke

Občina bo pregledala vse kolesarske poti, ki bi jih lahko uporabljalo več kolesarjev za dnevne opravke (prihod v službo, šolo, prihod do državnih-občinskih in javnih mest, prostočasne aktivnosti, trgovine in lokali, parki) ter ugotovila ključne pomanjkljivosti, kot so: manjkajoči deli kolesarskih stez; ovire na stezah; nepravilno ali pomanjkljivo postavljena križanja kolesarskih stez s cestami; nepravilno ali pomanjkljivo postavljena križanja kolesarskih stez s pločniki; nepravilno ali pomanjkljivo postavljena križanja kolesarskih stez z avtobusnimi postajališči; neosvetljeni deli stez; pomanjkljive označbe; nevarna križanja; poškodbe na stezah in cestah; pomanjkljivosti čiščenja pločnikov pozimi; pomanjkanje varnih stojal za kolesa;

relativno nizka kolesarska kultura posameznikov; uporaba kolesarskih stez s kolesi na motorni pogon ...

Na podlagi analize bo občina začela postopoma odpravljati vse pomanjkljivosti.

Nosilec ukrepa: občina

4.2.23 Sprotna in intenzivna promocija novih kolesarskih stez

Občina bo skupaj z drugimi deležniki (kolesarske mreže, športna združenja, okoljevarstvene organizacije, organizacije s področja varovanja zdravja, turistična združenja ipd.) sprotno ob »odprtju« kolesarskih stez, kolesarskih prireditvah (in športnih in rekreacijskih) in ob vseh priložnostih, zlasti pa na začetku kolesarske sezone, promovirala kolesarjenje za prevoz v službo in po dnevnih opravkih.

Ministrstvo, pristojno za okolje, postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela stroškov), pri čemer se vsa gradiva in promocijski material označijo z glavo ministrstva, pristojnega za okolje, označbami kakovosti zraka v Sloveniji in navedbo, da ministrstvo, pristojno za okolje, podpira (in sofinancira) področje/prireditev s ciljem ustvariti trajne učinke na zdravje in okolje z vidika kakovosti zraka.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.2.24 Sprotna in intenzivna promocija uporabe JPP

Občina bo skupaj z drugimi deležniki (upokojska združenja, delodajalci, okoljevarstvene organizacije, organizacije s področja varovanja zdravja, turistična združenja ipd.) sprotno ob »odprtju« novih avtobusnih prog, uvedbi novih avtobusov in ob vseh priložnostih ter zlasti na začetku šolske sezone, študijskega leta in ob drugih priložnostih promovirala javni potniški promet za prevoz v službo in po dnevnih opravkih.

Ministrstvu, pristojni za okolje in promet, bosta dejavno sodelovali.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.2.25 Ureditev pločnikov, varnih prehodov za pešce in odprava ključnih pomanjkljivosti, ki ovirajo pešačenje

Občina bo pregledala večino poti – pločnikov in prehodov za pešce –, ki jih bi lahko dejansko uporabljalo večje število pešcev za dnevne opravke (prihod v službo, šolo, do državnih/občinskih stavb in javnih mest, za prostočasne dejavnosti, obisk trgovin, lokalov, parkov), in odpravila ključne pomanjkljivosti, kot so: manjkajoči deli pločnikov, ovire na pločnikih, nepravilno ali pomanjkljivo postavljeni prehodi za pešce, neosvetljeni deli cest, nevarna križanja, luknje na cestah in neprijetnosti zaradi njih, ko mimo vozeča vozila ali kolesa pešce poškropijo, slabo čiščenje pločnikov pozimi itd).

Občina bo na podlagi analize stanja začela odpravljati vse pomanjkljivosti.

V mestu bodo vzpostavljene pešcone skupaj z ukrepi za omejevanje in umirjanje prometa na območju ožjega mestnega središča.

Občina bo skupaj z državo promovirala nove površine za pešce in sodelovala z občani, da jih bodo dejansko začeli vsak dan uporabljati, s čimer se bo zmanjšala uporaba avtomobilov.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.2.26 Promocija – kampanje:

a) pešačenje in pohodništvo

Občina in država bosta skupaj z drugimi deležniki (upokojenska združenja, delodajalci, okoljevarstvene organizacije, organizacije s področja varovanja zdravja, turistična združenja, kulturna društva ipd.) na pohodniških prireditvah z množično udeležbo in ob drugih priložnostih promovirali pešačenje in pohodništvo tudi v smislu vsakodnevne hoje v službo in po opravkih skupaj s kombinacijo javnega potniškega prometa (pešačenje do postajališč in postaj). Cilj teh akcij je varovanje ustrezne kakovosti zraka.

Ministrstvo, pristojno za okolje, postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela stroškov), pri čemer se vsa gradiva in promocijski material označijo z glavo ministrstva, pristojnega za okolje, označbami kakovosti zraka v Sloveniji in navedbo, da ministrstvo, pristojno za okolje, podpira (in sofinancira) področje – prireditve s ciljem trajnih učinkov na zdravje in okolje z vidika kakovosti zraka.

b) pešačenje in tekaštvo

Občina bo skupaj z drugimi deležniki (športna, kulturna in pohodniška društva, organizatorji športnih prireditev in maratonov, delodajalci, okoljevarstvene organizacije, organizacije s področja varovanja zdravja, turistična združenja ipd.) sproti ob pohodih, tekaških tekmah in prireditvah ter ob maratonih in vseh priložnostih promovirala pešačenje in pohodništvo tudi v smislu hoje v službo in po opravkih ter skupaj s kombinacijo javnega potniškega prometa (pešačenje do postajališč in postaj). Cilj teh akcij je varovati kakovost zraka.

Ministrstvo, pristojno za okolje, postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela stroškov), pri čemer se vsa promocijska in druga gradiva označijo z glavo ministrstva, pristojnega za okolje, označbami o kakovosti zraka v Sloveniji in navedbo, da ministrstvo, pristojno za okolje, podpira (in sofinancira) področje/prireditve s ciljem doseči trajne učinke na zdravje in okolje glede kakovosti zraka.

c) pešačenje in planinarjenje

Občina in država bosta skupaj z drugimi deležniki (upokojenska združenja, delodajalci, okoljevarstvene organizacije, organizacije s področja varovanja zdravja, turistična združenja, planinska društva ipd.) promovirale pešačenje in pohodništvo tudi v smislu vsakodnevnega pešačenja v službo in po opravkih skupaj s kombinacijo javnega potniškega prometa (peš do postajališč in postaj). Cilj teh akcij je varovati kakovost zraka.

Ministrstvo, pristojno za okolje, postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela stroškov), pri čemer se vsa promocijska gradiva označijo z glavo ministrstva, pristojnega za okolje, označbami kakovosti zraka v Sloveniji in navedbo, da ministrstvo, pristojno za okolje, podpira (in sofinancira) področje/prireditve s ciljem doseči trajne učinke na zdravje in okolje z vidika kakovosti zraka.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.2.27 Kolesu prijazna vrtec in šola

Vsakodnevno prevažanje otrok v šole in vrtce z avtomobili je tudi eden od razlogov za poslabševanje kakovosti zraka v mestih. Občina bo v sodelovanju z vrtci in šolami na svojem območju proučila vse možnosti drugačnega prihoda otrok v vrtec in šolo.

V sodelovanju z vrtci in šolami bo odpravila ovire in vzpostavila vse potrebne pogoje, da bo čim več otrok prišlo v vrtec ali šolo peš, s kolesom ali javnim potniškim prometom.

Nosilec ukrepa: občina

4.2.28 Peš v šolo in vrtec

Otroci iz vrtca in nižjih razredov osnovne šole bi morali več hoditi v vrtec/šolo peš in se manj prevažati s starši v avtomobilih.

Občina se bo v sodelovanju z vrtci in osnovnimi šolami ter združenji staršev dogovorila o ukrepih, ki bodo omogočali otrokom varno pot v šolo ali vrtec peš, zato je treba:

- preveriti varnostne okoliščine in ustrezno ukrepati,
- preveriti prometno varnost in ustrezno ukrepati,
- odstraniti vse fizične ter druge ovire in prepreke na poti do šole,
- vzpostaviti vse potrebne infrastrukturne objekte in naprave za učinkovit in varen prihod otrok v vrtec in šolo.

Občina bo v sodelovanju s starši in šolami znova preverila ustreznost zagotavljanja avtobusnih prevozov otrok v šolo in jih po potrebi spremenila. Nepotrebni avtobusni prevozi v bližini šol se ukinejo, tam, kjer ni avtobusnega prevoza v šolo, a bi bil potreben, pa se spet uvedejo. Zlasti je treba pri starših in mladih doseči, da se bodo bolj zavedali pomena in koristi pešačenja.

Nosilec ukrepa: občina

4.2.29 Uvedba izposoje koles v občini

Občina bo najpozneje v letu 2018 izboljšala sistem izposoje koles in v ta namen nabavila pet dodatnih koles. Za izposajo koles bo na območju občine zagotovila najmanj dva dodatna kraja izposoje. Sistem izposoje koles se bo posodabljal skladno s celotno prometno strategijo.

Država lahko v ta namen zagotovi dodatne spodbude.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.3 Ukrepi na drugih področjih

4.3.1 Podporni in drugi ukrepi

4.3.1.1 Povečanje učinkovitosti javne uprave za boljšo kakovost zraka

Javna uprava, celoten javni sektor in javne službe lahko za svoje delovanje bolje izkoristijo možnosti svetovnega spleta za manjše obremenjevanje okolja, tudi na področju kakovosti zraka.

Javna uprava, javni sektor in javne službe bodo izkoristile vse možnosti, ki jih omogoča svetovni splet, da bodo zasebni in poslovni uporabniki lahko urejali svoje zadeve z njimi na daljavo.

Za uresničitev tega cilja bodo v naslednjih treh letih še več svojega dela prilagodili elektronskemu poslovanju prek spleta in bodo zato potrebe po fizičnem dostopu do njih znatno manjše.

Nosilci ukrepa: država, občina in vsi subjekti javnega sektorja ter javnih služb z njune pristojnosti

4.3.1.2 Ozelenitev mesta

Na površine rastlin se adsorbirajo delci, zato se znižajo koncentracije delcev v zraku. Rastline absorbirajo tudi druga onesnaževala, npr. dušikovi oksidi in ozon, in tako pripomorejo k izboljšanju kakovosti zraka. Zelene površine prispevajo tudi k zmanjševanju mestnega toplotnega otoka, izboljšajo mikroklimo in so eden izmed ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam. Obstoječe zelene površine v mestu se skrbno varujejo, hkrati pa se pri načrtovanju novih upošteva njihov pomen za kakovost zraka tako pri obsegu novih zelenih površin kakor tudi pri izbiri vrst zasajenih rastlin. Posebna pozornost se namenja zasajevanju območij ob avtocesti.

Nosilca ukrepa: občina, država.

4.3.1.3 Delovanje posebnega spletnega mesta za kakovost zraka in njegovo izboljševanje

Ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z občino vzpostavi spletno mesto z informacijami v zvezi s kakovostjo zraka z naslednjimi vsebinami:

- pomen kakovosti zraka,
- pomen čistega zraka za zdravje,
- letni podatki o preteklih emisijah in temeljne značilnosti teh emisij glede na čas (analize, trendi ipd.), podatki o učinkih ukrepov,
- viri emisij po skupinah (male kurilne naprave, promet, industrija in drugi viri),
- ukrepi za izboljšanje kakovosti zraka, ki jih lahko v vsakodnevem življenju izvajajo posamezniki in gospodinjstva,
- kratkoročni ukrepi, ki so predvideni pri nekajdnevnem zaporednem in visokem preseganju mejnih vrednosti,
- dostop do tega odloka,
- povezave na druga spletna mesta s področja vsebin kakovosti zraka (EU, organizacije civilne družbe s področja kakovosti zraka, evropska mesta in regije),
- povezave na spletna mesta občine v zvezi s kakovostjo zunanega zraka,
- podatki za informacije in stike.

Za uspešno uporabo informacij s spletnega mesta se izvaja promocija spletnega mesta, pri čemer se informacije sporočajo gospodinjstvom tudi na druge načine.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.3.1.4 Izvajanje stalne medsektorske sociološko-ekonomske analize kot podlage za načrtovanje ukrepov

Ministrstvo, pristojno za okolje, izvaja stalno medsektorsko sociološko-ekonomsko analizo o socioloških, ekonomskih in drugih okoliščinah ter pogojih za ravnanje ljudi in gospodinjstev glede kakovosti zraka. Na podlagi izsledkov analize je treba vsako leto čim bolj natančno

načrtovati uporabo virov za izboljšanje kakovosti zraka in spremembe načrtov za kakovost zraka.

Nosilec ukrepa: država

4.3.1.5 Izobraževanje in ozaveščanje o kakovosti zunanjega zraka

Ministrstvo, pristojno za okolje, ministrstvo, pristojno za zdravje, in občine skupaj izvajajo akcije izobraževanja in ozaveščanja javnosti – kampanje o kakovosti zraka – in o tem odloku takoj po njegovem sprejetju.

Kampanje so vsakokrat osredotočene na drug in konkreten vidik kakovosti zraka.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.3.1.6 Preprečevanje ognjemetov med kurilno sezono

Ognjemeti med kurilno sezono zelo poslabšajo kakovost zraka za več dni zapored. Občina se je že odpovedala ognjemetu ob prireditvi Soboški dnevi in se zavezuje, da novoletni ognjemet v času veljavnosti tega odloka ne bo trajal več kot deset minut.

Občina bo krajevno in časovno primerno vse poslovne in druge subjekte ter občane na območju preseganja mejnih vrednosti med morebitnimi pripravami na ognjemet ozaveščala o škodljivosti ognjemetov za kakovost zraka in zdravje ljudi ter o drugih škodljivih vplivih na okolje, zlasti glede vznemirjanja domačih in divjih živali.

Država si bo skupaj z občino prizadevala za doseg tega cilja.

Nosilec ukrepa: država, občina

4.3.1.7 Vključitev zagotavljanja kakovosti zraka v občinske akte

Občina zagotavlja vključevanje problematike kakovosti zraka v vse svoje akte tako, da načrtovanje in izvajanje aktov zajema tudi ukrepe za boljšo kakovost zunanjega zraka iz tega odloka in drugih predpisov, ki vplivajo na kakovost zraka.

Nosilec ukrepa: občina

4.3.1.8 Spodbujanje in promocija tehnoloških rešitev za izboljšanje kakovosti zraka na področju URE in OVE ter trajnostne mobilnosti

Država bo skupaj z znanostjo in gospodarstvom spodbujala tehnološki razvoj za izboljšanje kakovosti zraka na področju URE in OVE ter trajnostne mobilnosti v Sloveniji in zagotavljala ustrezne spodbude (oziroma bo pri ustreznih razpisih kot eden od prednostnih učinkov upoštevano tudi izboljšanje kakovosti zraka), tako da bodo inovacije na teh področjih takoj uporabljene za izboljšanje kakovosti zraka v Sloveniji, uporabljene pa bodo tudi za tržni preboj na svetovnem tržišču.

Nosilec ukrepa: država

4.3.1.9 Prostorsko načrtovanje skladno s potrebami za izboljšanje kakovosti zraka

Uporaba prostora in načrtovanje njegove uporabe bistveno vplivata tudi na kakovost zraka tako z vidika učinkovitosti ogrevanja poslovnih in zasebnih stavb kot trajnostne mobilnosti.

Dosedanje prostorsko načrtovanje je premalo upoštevalo problematiko kakovosti zraka s teh dveh vidikov in je premalo prispevalo k ohranjanju in vzdrževanju kakovosti zraka.

Občina bo pri prostorskem načrtovanju upoštevala vidike kakovosti zraka in načrtovala predvsem zaokrožena in strnjena območja poselitve, ki bodo omogočala stroškovno učinkovito daljinsko ogrevanje ali uporabo plina in toplotnih črpalk. Območja bodo načrtovana tudi tako, da bo omogočena učinkovita uporaba javnega potniškega prometa, kolesarjenje in pešačenje, s čimer se bo zmanjšala potreba po vsakodnevni uporabi osebnega avtomobila.

Nosilec ukrepa: občina

4.3.1.10 Izdelava videoprodukcij, digitalnih in animiranih vsebin s področja kakovosti zraka in njihovo predstavljanje javnosti

Za boljšo kakovost zraka bodo pripravljene ustrezne in konkretne videoprodukcije in digitalizirane (tudi animirane) vsebine po tematskih sklopih.

Vsebine bodo trajno dostopne na spletnih mestih ministrstva in organov v sestavi, prek spleta pa dostopne vsem občinam v Sloveniji, zlasti tistim, ki živijo na območjih s povečanimi mejnimi vrednostmi izpustov.

Posamične vsebine bodo v sodelovanju z ministrstvom namenjene javnosti, in sicer ob začetku kurilne sezone, nenadnih dogodkih, sprejetju predpisov s področja kakovosti zraka ipd., in večkrat predvajane po televiziji.

Nosilec ukrepa: država

4.3.1.11 Določitev skrbnika izvajanja tega odloka v občini

Občina in ministrstvo, pristojno za okolje, določita za uresničevanje nalog in ciljev iz tega odloka skrbnika (upravitelja) v enem mesecu po sprejetju odloka.

Nosilca ukrepa: država, občina

4.3.2 Gospodarski ukrepi

4.3.2.1 Izvajalci gospodarskih dejavnosti

Izvajalci gospodarskih dejavnosti se zavedajo pomena kakovosti čistega zraka za okolje in zdravje ljudi, zato se dejavno lotijo postopkov in ukrepov za zmanjševanje izpusta trdih delcev iz obratovanja njihovih naprav. Priporoča se izvajanje ukrepov, navedenih v nadaljevanju.

Nosilci ukrepov: izvajalci gospodarskih dejavnosti (pravne in fizične osebe), ki imajo svoje obrate na območju občine, gospodarska in obrtno-podjetniška zbornica.

4.3.2.2 Uveljavitev sistema ravnanja z okoljem

Izvajalci gospodarskih dejavnosti izvedejo usposabljanje za uveljavitev sistema ravnanja z okoljem v vseh podjetjih (po lastnih finančnih in kadrovskih zmožnostih), ki vključujejo pripravo načrta za usposabljanje, organizacijske prilagoditve in naložbe.

4.3.2.3 Spodbujanje uporabe najboljših razpoložljivih tehnologij BAT (angl. best available technology)

Izvajalci gospodarskih dejavnosti v tem okviru spodbujajo uporabo tehnologij, ki najmanj obremenjujejo zrak z delci PM₁₀.

4.3.2.4 Zmanjševanje prašenja pri prevozu sipkega tovora

Izvajalci gospodarskih dejavnosti zagotovijo prevoz sipkega tovora v glavnem na pokritih tovornjakih ali v cisternah.

Pri pretovoru sipkih materialov je treba zagotoviti:

- prostore za pretovor, ki morajo biti popolnoma ali čim bolj zaprti,
- odsesavanje lijakov na presipnih mestih,
- uporabo učinkovitih sistemov filtriranja in zbiranja delcev iz ubežnih emisij (filtri),
- kontrolirano delovanje odsesalnih naprav,
- uporabo vetrobranov pri pretovoru na odprtem,
- prepoved pretovora pri visokih hitrostih vetra (določiti mejo v m/s),
- prilagajanje višine iztresenega materiala spreminjajoči se višini nasutja,
- prašenje – megličenje z vodo na izstopnih odprtinah in v zbirnih lijakih,
- tesnjenje mest, kjer lahko nastane ubežna emisija.

Priporoča se, da izvajalci gospodarskih dejavnosti kar najbolj in po lastnih zmožnostih zagotavljajo kontrolirano izvajanje pretovora sipkega tovora v cisterne, s čimer se zmanjšajo enkratni izpusti sipkega tovora v okolico. Priporoča se tudi zapiranje strojev in druge opreme za obdelavo trdnih snovi (mletje, mešanje).

4.3.2.5 Zaščita površin

Izvajalci gospodarskih dejavnosti zaščitijo in preprečujejo odnašanje prašnih delcev z vseh odprtih površin zemljišč.

4.3.2.6 Skupne naloge občine in gospodarstva

Občina bo vse večje gospodarske subjekte povabila, da skupaj pregledajo možnosti so/delovanja za izboljšanje kakovosti zraka.

Nosilci ukrepa: občina, gospodarstvo

4.4 Kratkoročni ukrepi

Kratkoročni ukrepi se izvajajo zaradi skrajšanja obdobj s preseženimi dnevnimi mejnimi vrednostmi PM₁₀ v zunanjem zraku. Kratkoročni ukrepi vsebujejo priporočila občanom in institucijam, da v okviru svojih možnosti začasno zmanjšajo emisije delcev pri uporabi prometnih sredstev in kurilnih naprav za ogrevanje ter drugih naprav, ki oddajajo večje količine delcev.

Ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z občino pripravi zloženko s priporočili občanom za zmanjševanje emisij PM₁₀ v času čezmerne onesnaženosti s PM₁₀, vključno s priporočili o ravnanju v času čezmerne onesnaženosti za zmanjševanje vplivov na zdravje. Zloženka vsebuje tudi druge informacije o onesnaženosti zraka na območju občine.

Ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z resornimi ministrstvi pripravi pravne podlage za učinkovitejše izvajanje kratkoročnih ukrepov za podelitev pooblastil občin, ki ji omogočajo, da v času preseganja mejnih vrednosti lahko omeji promet, način ogrevanja gospodinjstev in sprejme še druge kratkoročne ukrepe (npr. prepove ognjemete na območju celotne občine).

Nosilci ukrepa: občina, država, povzročitelji obremenitve

5. Drugi podatki

Skladno s točko 1.10 priloge 7 Uredbe o kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 9/11 in 8/15) so vsi razpoložljivi podatki ali njihovi viri, ki niso vsebovani v tem odloku, objavljeni na spletni strani ministrstva, pristojnega za okolje (http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/zrak/).